

[Bernhard Baunsgaard]

Der er først de vilkår, vi ønsker folkestyret skal virke under i vort samfund, og dernæst er der de offentligt ansattes vilkår i samfundet. Demokratiets vilkår vedrører os alle, offentligt ansatte såvel som alle andre.

De offentligt ansattes vilkår er spørgsmålet om 1 million af de 5 millioner, vi tilsammen er. Så mange er der nok ikke ansat hos offentlige myndigheder, men så mange er de sammen med deres familier. Giver vi de offentligt ansatte en vidtgående ytringsfrihed, så får folkestyret et stærkt sagligt grundlag at diskutere og træffe beslutninger på. Giver vi de offentligt ansatte en begrænset ytringsfrihed, så byder vi folkestyret dårlige vilkår. Har de offentligt ansatte en vidtgående ytringsfrihed, så gælder vor grundlovs afsnit om ytringsfriheden for dem, ellers gør den det ikke. Et godt udgangspunkt for vore drøftelser her i eftermiddag vil det være, om vi vælger tidligere professor, dr. jur. Poul Andersens ord:

»De offentligt ansatte er ikke alene folkets tjenere, de er selv en del af folket.«

Dette er begrundelsen for, at vi fra radikal side har bedt om at få drøftet de offentligt ansattes ytringsfrihed, hensynet til hele samfundet og hensynet til de offentligt ansatte.

Finansministeren (Heinesen):

Jeg vil gerne takke hr. Bernhard Baunsgaard, fordi han har givet anledning til denne debat, og også takke for den begrundelse for debatten, som hr. Bernhard Baunsgaard netop har givet.

Grundlovens § 77 om ytringsfrihed bestemmer, at enhver er berettiget til på tryk, i skrift og i tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene, samt at censur og andre forebyggende foranstaltninger ingen sinde på ny kan indføres. Det er i overensstemmelse med vores demokratiske samfundsopfattelse helt almindeligt antaget, at denne bestemmelse også gælder i forhold til offentligt ansatte, således at der ikke for disse kan opstilles specielle begrænsninger for så vidt angår deres adgang til at udtale sig om regering, lovgivning, forvaltning og retspleje i almindelighed.

Selv om det i og for sig skulle være overflødig, vil jeg gerne fastslå, at det efter regeringens opfattelse er værdifuldt, at også den offentlige forvaltnings personale tager aktivt

del i samfundsdebatten, således som hr. Bernhard Baunsgaard understregede det. Det er derfor også regeringens opfattelse, at offentligt ansatte som udgangspunkt bør have samme ytringsfrihed som andre borgere. Og det er endelig regeringens opfattelse, at de særlige begrænsninger, der gælder i offentligt ansattes ytringsfrihed, ikke går videre og ikke bør gå videre, end hvad der må anses for nødvendigt for, at den offentlige forvaltning kan fungere på en tilfredsstillende måde.

Under den udveksling af synspunkter om offentligt ansattes ytringsfrihed, som her i folketinget er gået forud for denne forespørgselsdebat, har der flere gange været henvist til betragtninger fremsat i sin tid af professor Poul Andersen. Disse betragtninger går i det væsentlige tilbage til tiden umiddelbart før anden verdenskrig, men den faglige litteratur om emnet har siden været yderst sparsom, og Poul Andersens synspunkter synes ikke i de følgende år at være undergået væsentlige modifikationer eller udvidelser og er derfor fortsat et egnet udgangspunkt for en drøftelse af offentligt ansattes ytringsfrihed.

Jeg skal først sige, at der påhviler naturligvis ikke en offentligt ansat pligt til at have samme mening som sin foresatte om den korrekte behandling eller afgørelse af en foreliggende sag. Hvis tjenestemanden på sagligt grundlag har en afvigende opfattelse, vil det efter omstændighederne ligefrem kunne være hans tjenestepligt, at han udtrykkelig over for sin foresatte fremfører de omstændigheder, som ifølge hans eventuelt specielle saglige indsigt taler for en anden afgørelse.

Dernæst vil jeg gerne sige, at den væsentligste begrænsning i offentligt ansattes ytringsfrihed er den, der ligger i tavshedspligten. Tavshedspligten gælder såvel i tjenesten som uden for denne. For tjenestemændene i staten, folkeskolen og folkekirken gælder tjenestemandslovens § 10, stk. 2, der lyder således:

»Tjenestemanden skal iagttage tavshed med hensyn til de forhold, som han i medfør af sin stilling bliver bekendt med, og hvis hemmeligholdelse ifølge sagens natur er påkrævet eller bliver ham foreskrevet. Tavshedspligten ophører ikke med hans udtræden af tjenesten.«

Regler svarende til tjenestemandslovens bestemmelser gælder for en stor del af de øvrige offentligt ansatte i henhold til enten